

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

TUUKKA OIKARINEN

Aloittavan sijoittajan huomioon asiat

LIIKETALouden TUTKINTO-OHJELMA
2022

TIIVISTELMÄ

Oikarinen, Tuukka: Aloittavan sijoittajan huomioitavat asiat
Opinnäytetyö, Satakunnan ammattikorkeakoulu
Tutkinto-ohjelma: Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto
Marraskuu 2022
Sivumäärä: 35

Opinnäytetyön tarkoitus on lisätä aloittavan sijoittajan ymmärrystä rahasto- ja osakemarkkinoista ja niistä saatavasta tiedosta. Opinnäytetyön kysymyksinä on ”mitä aloittavan sijoittajan tulee ottaa huomioon?” ja lisäkysymyksenä ”kenen tieto on perusteltua sijoittamisessa?”. Aiheina ovat rahastot, sekä osakkeet.

Kyseessä on kvalitatiivinen tutkimus. Etsin aineistoa opinnäytetyöhön erilaisista sijoitusaiheisista videoista, blogeista, artikkeleista, yleisistä julkaisuista ja kirjoista. Lisäksi etsin aineistoa tutkimalla eri pankkien ja palveluntarjoajien sivustoja ja sovelluksia. Näiden pohjalta vertailen teoriaa omiin käytännön kokemuksiini. Tutkimustuloksena päädyin tulokseen, jossa aloittavalla sijoittajalla lähtökohtana on huomion kiinnittäminen omaan suunnitelmaansa, joka rakennetaan omasta riskinkantokyvystä, varallisuudesta ja sijoittamisen tarkoituksesta, eli sijoittajan tulee miettiä itselleen oma päämäärä, jonka vuoksi sijoittaa. Lisäksi sijoittamisessa tulee ottaa huomioon oma sijoitustyylinsä, mihin on valmis tai halukas sijoittamaan. Näiden kautta sijoittaja löytää omaan riskiprofiiliinsa sopivat tuotteet, joihin sijoittaa omalla haluamallansa ajanjaksolla. Tämän lisäksi tutkimuksessa kävi ilmi, että sijoittamisessa ei riitä pelkkä sijoittamisen halu, tuotteiden asiantuntijuus tai varallisuus. Sijoittamisessa tulee ymmärtää niin omia tunteita, kuin myös maailman tilannetta. Kävi myös ilmi, kuinka ympäri maailmaa vaikuttavat taudit ja poliittisetkin päätökset vaikuttavat pörssikursseihin.

Avainsanat: Sijoittaminen, osakesijoittaminen, rahastosijoittaminen, sijoitusstrategia, rahastot, osakkeet, tunteet, sijoitustyyli.

Abstract

Oikarinen, Tuukka: Investing information package for beginners
Thesis, University of Applied Sciences, Satakunta
Business education program
November 2022
Number of pages: 35

The purpose of the thesis is to increase investor's understanding of the fund and stock markets and the information that can be obtained from them. As a thesis question on the topic "what should a starting investor take into account?" and as an additional question "whose knowledge is justified in investing?". The topics are funds and shares.

Research method is qualitative research. I searched for material for my thesis from investment-related videos, blogs, articles, general publications and books. In addition, I looked for material by researching the websites and applications of different banks and service providers. Based on these, I compared the theory with my own practical experiences.

As a result of the study, the starting point was that the novice investor should pay attention to his own plan, which is built on his own risk-capacity, wealth and investment purpose, that is why the investor should think about his own goal. Investing should take into account your own investment style, what you are ready or willing to invest in. Through these, the investor finds the products that suits in his own risk profile and invests on his own timelines.

In addition to this, the report revealed that mere desire to invest, product expertise or wealth are not enough to invest. When investing, you need to understand your own feelings and the worlds needs. At the same time, it became clear how diseases affecting the world and political decisions affect stock exchange rates.

Keywords: Investment, stock investment, fund investment, investment strategy, funds, shares, emotions, investment styles.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TYÖN TARKOITUS JA MENETELMÄT	6
2.1 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset	7
3 SIJOITTAMISEN TEORIAA	8
3.1 Sijoitustyyli.....	12
3.2 Arvo-osuustili, osakesäästötili tai molemmat	14
3.3 Osakkeet	15
3.4 Rahastot	17
3.5 Yhdistelmärahasto ja indeksirahasto	19
4 TUNTEET	20
5 VEROTUS.....	21
6 MARKKINALLA VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ.....	23
6.1 Suhdanteet ja korot	24
6.2 Manipulointi, poliittiset päätökset ja maailmantilanne	25
7 ALOITTAVAN SIJOITTAJAN HUOMIOITAVAT ASIAT	28
7.1 Valmistautuminen.....	29
7.2 Aloittaminen.....	31
7.3 Jatkuvuus	32
8 ONNISTUMISET JA TULEVAISUUS	33
LÄHTEET	

1 JOHDANTO

Valitsin aiheen, koska sijoittaminen rahastoihin ja osakkeisiin on ollut nykyaikoina pinnalla ja olen siitä kiinnostunut, ja koska sijoittaminen on tullut paljon yleisemmäksi viime vuosien aikana. Sijoittamisen aloittamisessa on hyvä huomioida monia asioita. Sijoittajat tulevat markkinoilla kohtaamaan asioita, joita eivät ole kohdanneet vielä ennen sijoitustoiminnan aloittamista.

Olen ottanut aiheekseni sijoittamisen osakkeisiin ja rahastoihin. Näistä molemmista tai pelkästään toisesta on hyvä ja helppo aloittaa, sekä opetella niiden kautta huomaamaan eri kurssivaihtelut ja markkinoiden käyttäytymisen. Sijoituskohteiden kursseihin vaikuttaa yllättävänkin moni tekijä, joita aloittavan sijoittajan on hyvä ottaa huomioon. Sijoittaminen olisi hyvä aloittaa heti, kun on mahdollisuus siirtää rahaa säästöön. Perustietämys helpottaa aloittamista ja etenemistä (Kauppila ym., 2020, 21). Sen lisäksi, että sijoittaminen kannattaa aloittaa mahdollisimman nopeasti huolimatta siitä, kuinka paljon kuukaudessa saa säästettyä, kannattaa muistaa, että inflaatio syö tileillä olevia varojamme. Inflaatio tulee ottaa huomioon myös sijoittamisessa. (Kauppila ym., 2020, 27.)

Usein tietämättömille sijoittajille tulee eteen huomioita esimerkiksi mediasta. Otsikot ovat täynnä kotitalouksien tilitalletusten rahamääriä ja sitä, että on parempi sijoittaa, kuin pitää rahoja pankkitilillä. Toisin sanoen lause kuuluu niin, että: ”Sijoita saadaksesi paremman tuoton”. Asia ei ole kuitenkaan niin yksinkertainen ja helppoa keinoa saada parempaa tuottoa ei ole. (Hytinen, 2017, 16.) Sanotaan, että sijoittamisen aloittaminen on se asia, jolla parempi tuotto saadaan. Kuitenkin aloittamisen lisäksi sinun tulee myös sijoittaa hyvin. (Hytinen, 2017, 18.)

Aloitteleva sijoittaja saa yleensä ensimmäiset tietonsa sijoittamisesta omasta pankista. Asioidessaan pankissa kannattaa kuitenkin muistaa se, että pankit ja rahalaitokset hyvin usein suosittelevat heidän omia tuotteitaan ja palveluitaan, joista he varmasti hyötyvät. Osa tuotteista voi olla hyviäkin, mutta pieni tutkiminen eri laitosten välillä ei ole pahitteeksi. Jostain voi löytyä halvempi ja sijoittajan kannalta tuottavampi vaihtoehto. Esimerkiksi rahastojen osalta on niin, ettei niitä pystytä siirtämään pankista toiseen, vaan ne on myytävä ennen rahojen siirtoa pankkien välillä. Toisin, kuin osakkeiden kanssa, jotka voidaan siirtää pankista toiseen uudelle arvo-osuustilille pankkien omien hinnastojen mukaisesti. Tämä on hyvä esimerkki siitä, että jokaisen palveluntarjoajan rahastot ovat heidän itsensä suunnittelemlia. Osake on osake, oli se sitten minkä tahansa palveluntarjoajan arvo-osuustilillä.

Tiedon esittämisen ja tutkimisen ohella työni voi olla osana innostusta niille, jotka eivät ole halunneet sijoittajiksi. Vaikka raha ei tuo onnea, se voi helpottaa elämää. Sijoittamalla voit vaikuttaa omaan elämääsi ja hyvällä tuurilla myös läheistesikin elämään. Rahalla on rooli elämämme suurissa päätöksissä ja raha voi myös antaa erilaista näkökulmaa asioille. Sen ansiosta voi pystyä jopa sanomaan ei sellaisille asioille, joita emme halua elämäämme, kuten huonolle pomolle tai stressille. (Mähkä 2021, ”miksi kannattaa sijoittaa”.) Myös suunnitelmat aikaisemmasta eläkkeestä tai työmäärän vähentämisestä voivat olla hyvä syy alkaa sijoittamaan. Kannattaa kuitenkin muistaa se, että sijoittamiseen sisältyy sitä suurempi riski, mitä korkeampi tuottotavoite on. (Kautto, 2019, 37.)

2 TYÖN TARKOITUS JA MENETELMÄT

Kyseessä on kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus. Tutkimusote eli laadullinen tutkimusstrategia etenee käytännön tasosta yleiselle tasolle. Ideana on tulkita ja ymmärtää tutkittavaa kohdetta. Sitä varten tarvitaan viitekehys, jonka

läpi saatuja havaintoja voidaan tarkastella. On pyrittävä monikanavaisuuteen, kun kerätään aineistoa laadulliseen tutkimukseen. Aineistossa on mukana havainnointia, omia muistiinpanoja ja alkuperäisiä asiakirjoja. Laadullinen tutkimus on ainutkertaista ja tilannesidonnaista. Myöhemmille tulkinnoille on tärkeää ymmärtää tilannesidonnaisuus. Tilannesidonnaisuus on sitä, kuinka jokin ilmiö liittyy ympäristöönsä ja se voi olla analyyseissä avain merkityksen tulkintaan. (Pitkäranta 2014, 27.)

Etsin aineistoa erilaisista sijoitusaiheisista videoista, blogeista, artikkeleista, yleisistä julkaisuista ja kirjoista. Näiden lisäksi etsin aineistoa tutkimalla eri pankkien ja palveluntarjoajien sivustoja ja sovelluksia. Näiden pohjalta vertaan teoriaa omiin käytännön kokemuksiini. Aineiston analysointi, käsitteellistäminen ja hankkiminen limittyvät laadullisessa tutkimuksessa toisiinsa. Tästä syystä prosessi on hyvä nähdä abduktiona, eli päättelyprosessina, jossa teorian ja käytännön näkökulmat vuorottelevat johtopäätösten tekemisessä keskenään. (Pitkäranta 2014, 33.) Lähestymistapa työssäni on tulkinnallinen, mikä tarkoittaa sitä, että työn tarkoituksena on saada merkityksellistä tietoa yleisesti usealle kohteelle, ei ainoastaan yhdelle kohteelle. Tulkinnallisessa lähestymistavassa tutkijalla on lähtöasetelmana jo esikäsitys kokonaisuudesta. (Pitkäranta 2014, 34.)

Kyseisillä menetelmillä tiivistän johtopäätöksiini opinnäytetyössäni tarkoitetut tavoitteet ja lisäksi käytän kokemustani niin sijoittajana, kuin pankkialalla työskentelevänä henkilönä. Se, että esikäsitys on jo omassa mielessäni luotu, sekä myös osittain koettu, tuon kirjoittaessani esille käytännön havainnot peilaten löytämiini faktoihin ja teoriaan.

2.1 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä aloittavan sijoittajan ymmärrystä rahasto- ja osakemarkkinoista ja niistä saatavasta tiedosta. Opinnäytetyön kysymyksinä ovat ”mitä aloittavan sijoittajan tulee ottaa huomioon?” ja lisähuomioita kysymyksellä ”kenen tieto on perusteltua sijoittamisessa?”. Nämä kysymykset

ovat valittu sen vuoksi, että aloittelevat sijoittajat eivät tiedä kaikkia asioita, jotka vaikuttavat yhtiöiden kursseihin tai kuinka laaja-alaisesti täytyy ajatella niin kurssilaskujen, kuin kurssinousujenkin aikana. Osakkeiden ja rahastojen omistaminen vaatii myös psyykkistä lujuutta. Lähteiden alkuperään tulee kiinnittää huomiota, ettei täysin luota pelkästään kaupalliseen materiaaliin. Lisäksi medialukutaito on oleellinen asia, kun tietoa etsitään.

Tavoitteena on koota yhteen yleisimmät asiat, jotka sijoittamisen aloittavan tai suunnittelevan henkilön on hyvä tietää ja huomioida. Aloitteleva sijoittaja voi liian varomattomasti luulla, että pörssikurssit vain nousevat ja nousevat. Monelle voi tulla yllätyksenä se, että historiallinen 10 vuoden noususuhdanne voi päättyä milloin tahansa ja tässä välissäkin joku on jo voinut ostaa osakkeita juuri kurssihuipuista, eli niin sanotuista ATH (All Time High) lukemista, jonka vuoksi sijoitus voi olla tällä hetkellä miinustuottoinen.

3 SIJOITTAMISEN TEORIAA

Sijoittamista aloittaessa tulee vastaan kysymyksiä. Niihin sijoittaja haluaisi heti varmat vastaukset. Tärkeimmät kysymykset on hyvä kategorioida neljään eri osa-alueeseen, jotka koostuvat informaatiosta, sijoitussummasta, sijoitushorisontista ja riskinkantokyvystä. Aivan aluksi tulee miettiä, kuinka näihin kaikkiin suhtautuu ja sen kautta valita itselleen sopivat kohteet ja miettiä ajanjakso, millä aikavälillä on halukas sijoittamaan. (Kauppila ym., 2020, 21.)

Sijoittaminen on hyvä aloittaa suunnittelemalla itselleen henkilökohtainen strategia. Strategiassa pysyminen on hieman vaikeampaa silloin, kun kurssit alkavat heilua ylös ja alas, minkä vuoksi strategian laatiminen on entistä tärkeämpää. Pysyminen strategiassa on jopa sijoittamisen haastavin osuus. Tunteet ovat yksi merkittävimmistä tekijöistä, jonka vuoksi sijoittamisessa tehdään virheitä. Virheet voivat olla jopa kohtalokkaita tuoton kannalta, jolloin häviämisen riski kasvaa. (Hyttinen, 2017, 131.) Kokematon sijoittaja ostaa yleensä kohteet

liian myöhään. Usein kurssit ovat jo vuosia ehtineet nousta ennen, kuin aloittaja uskaltaa aloittaa sijoittamisen. (Saario, 2020, 230.)

Vaikka suunnitelma on suuri osa sijoittamisen aloittamista, on kuitenkin tärkeää luoda itselleen ensin riskiprofiili. Kaiken kaikkiaan sijoituskohteet ja tuotteet on helpompi valita sen mukaan, kun tietää millaista riskiä kestää. Oman riskinsietokyvyn mittaaminen on ensimmäinen asia, joka kannattaa tehdä ennen sijoittamista mihinkään tuotteeseen. Riskinsietokyky tarkoittaa sitä, että sijoittaja ymmärtää voittojen ja tappioiden mahdollisuuden. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että mitä enemmän sijoittaja ottaa riskiä, sitä enemmän hänen on mahdollista tehdä tuottoa. Toisin päin ajateltuna mitä enemmän riskiä, sitä enemmän voi hävitä ja myös sitä nopeammin voi hävitä. Häviäminen voi tarkoittaa pahimmillaan kaikkien sijoitettujen varojen häviämistä. (Kallunki & Martikainen, 2019, 12.)

On hyvä muistaa, että sijoittaa rahamäärän, jonka on valmis menettämään. Säästäminen pankkitilille eroaa sijoittamisesta siinä, että sijoittamisessa sijoitettu raha menee epävarmempaan aikaan siirtyessään tuotteeseen, jonka arvo heiluu ylös ja alas. Tuotteen arvo voi olla riippuvainen yrityksestä ja sen menestyksestä. Tämän vuoksi raha, joka kiinnitetään, on hyvä olla sellaista, jota ei tarvitse nostaa pois vähään aikaan. Esimerkiksi viiden vuoden suunnitelma voi olla hyvä sijoitustaipaleen alussa. Sijoitushorisontti kuitenkin määräytyy strategian mukaan, joka voi olla jotain minuuttien ja kymmenien vuosien välillä. (Kauppila ym., 2020, 24.)

Hajautus on osa suunnitelmaa. Hajautuksella poistetaan epäsystemaattista, sekä systemaattista riskiä. Epäsystemaattinen riski tarkoittaa riskiä, joka syntyy yrityskohtaisesti, eli yksittäisen osakkeen tuottamisen riski. Systemaattinen riski taas tarkoittaa markkinalla olevaa yleistä riskiä, jota ei voi poistaa kokonaan. Systemaattinen riski siis on aina olemassa, koska yleisesti osakemarkkina kulkee edestakaisin samaa ylös-alas-rataansa, jota se on kulkenut vuosikymmenten ajan. Tämä on markkinoiden yleistä vaihtelua. (Kallunki & Martikainen, 2019, 35.) Hajautusta on esimerkiksi maantieteellinen hajautus, eri alojen osakkeiden ostaminen tai ajallinen hajautus, jossa sijoittaja ostaa

osakkeita ja rahastoja säännöllisesti eri aikoina, kuten esimerkiksi kuukausittain. Näin saadaan riskiä pienemmäksi. Jos jokin toimiala on laskusuunnassa, ei kyseisen toimialan osakkeen arvon lasku vaikuta koko salkun arvoon. Hyvin valikoituina sijoitusten arvo nousee keskimääräisesti, vaikka yksi sektori sakkaisikin. Lisäksi ajallisella hajautuksella saadaan ostojen keskiarvoa lähemmäksi todellista arvoa arvojen heilahdellessa niin ylös, kuin alas. Koskaan ei kannata laittaa kaikkia rahoja samaan kohteeseen. Hajautus helpoimmillaan on sitä, että ostaa rahastoa, joka koostuu useasta eri osakkeesta. (Kauppila ym., 2020, 31.) Rahastoissa hajautus tulee niin, että sijoittaja ostaa esimerkiksi indeksirahastoa, jossa on valmiiksi indeksin sisältämät osakkeet tai sellaista rahastoa, joka sisältää eri alojen kohteita ja osakkeiden lisäksi esimerkiksi korkoja tai kiinteistöjä. (Kauppila ym., 2020, 32.)

Osakkeista löytyy paljon eri alojen kohteita, kuten esimerkiksi teknologia, kaupanala, kiinteistöyhtiöt ja lääketieteenala tai vaikkapa mahdollisesti itse omistamansa automerkki tai teollisuudenala. Rahastoista taas löytyy niin indeksirahastoja, kuin yhdistelmärahastoja, korkorahastoja ja trendirahastoja. Yksi sijoittaja haluaa sijoittaa vastuullisiin kohteisiin ja toinen taas haluaa ostaa mitä vain tuotteita, joista on mahdollista saada tuottoa. Sijoittamisessa tulee vastaan erilaisia trendejä, jotka kiinnostavat tiettyyn aikaan sijoittajia ja tietyn trendin kaltaiset tuotteet tai osakkeet nousevat niiden mielenkiinnon ja yleistyksen vuoksi. (Saarhelo, 2018, 54.) Sijoituskohteiksi voi myös valita kohteita, joissa itse näkee potentiaalia tulevaisuudessa, esimerkiksi sähköautot tai vety.

Kaikkein rankimpina laskuajankohtina strategiaan turvautuminen on yksi tärkeimmistä asioista, joita kannattaa noudattaa. Ei kannata suin päin painaa paniikkimyyntinappia ja myydä omistamiaan arvokohteita, koska laskuajankohdat voivat olla hyvä aika ostaa lisää halvemmalla ja näin keskihintaa saadaan lähemmäs todellista aikavälin arvoa. Pitkän aikavälin sijoittaminen on käytännössä ostokohteisiin tutustumista, jonka perusteella sijoittaja valitsee kohteen salkkuunsa ja olettaa arvon nousevan pitkällä, vähintään viiden vuoden, aikavälillä. Sijoittajan kannattaakin muistaa se, että osakesijoittamisessa raha laitetaan yritykseen, eikä erilaisiin ylös ja alas heiluviin kursseihin. Kurssikehitys tulee tuloskehityksen mukana. (Kauppila ym., 2020, 49.)

Vastakohtana pitkän aikavälin sijoitustavalle on päiväkauppa, jossa sijoittaja tekee päivittäin useita ostoja ja myyntejä, eli sijoittaja ostaa ja myy kohteita jopa useamman kerran päivässä. Tällä tavoin pyritään voittamaan yleinen indeksituotto. Päiväkaupan tekeminen vaatii harjoittelua ja opiskelua, sekä monien erilaisten sijoitustuotteiden tuntemista. Näitä ovat muun muassa erilaiset sertifikaatit, eli viputuotteet, joissa on kiinteä päivänsisäinen vipukerroin. Päiväkauppojen tekijälle ominaista ovat myös lyhyeksi myynnit, jolloin sijoittaja saa tuottoa kohde-etuuden kurssin laskiessa. Päiväkauppaa voi käydä myös yrittämällä ostaa osaketta alempaa ja myydä se pois kurssin noustessa. Tähän käytetään yleensä työkaluna teknistä analyysiä. (Lepikkö, 2020, 8.)

Pudonneisiin kursseihin myyminen ei kannata. Mikäli sijoittaja alkaa epäröidä laskujen aikana ja myy kohteet pois, häviää hän todennäköisesti pidemmällä aikavälillä rahaa. Usein myynti osuu laskun pohjalle, jonka jälkeen sijoittaja ei pääsekään enää kiinni sijoituskohteeseen samalla hinnalla, kun kurssi alkaa nousta ylös. Kannattaa myös muistaa se, että rahoja ei ole menetetty ennen, kuin sijoituskohde on myyty. Laskujen aikana arvo vain heilahtelee. Alla olevassa kuvassa on merkitty keltaisella kurssien pohjat, joista näkee, että lasku on ollut vain hetkellinen ja niiden jälkeen indeksi on noussut selvästi. (Investing 2022).

Kuvio 1. S&P 500 indeksi vuodesta 1995 vuoteen 2022 (Investing).

3.1 Sijoitustyyli

Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty. Oma strategia kannattaa rakentaa ja hioa juuri itselle sopivaksi, jotta sitä pystyy noudattamaan loppuun saakka. Sijoitustyyli on osana sijoitusstrategiaa ja niistä voi valita itselleen omiin arvoihin sopivimmat. Esimerkiksi sijoittaja voi valita alkaako sijoittaa rahastoihin vai osakkeisiin tai vaikka molempiin. Aloittaessaan sijoittaja voi miettiä minkä tyylinen sijoittaja hän on ja millaisella strategialla pystyy pysymään kaikkein parhaiten omassa suunnitelmassaan.

Vastuullisen sijoittamisen yhteydessä tulee esiin usein eettinen sijoittaminen. Sijoittamalla vastuullisesti ja vastuullisiin kohteisiin sijoittaja vaikuttaa niin omaan, kuin yhteiseen tulevaisuuteen. Näin ollen tuotto ja maailman parantaminen kulkee käsikädessä (Silvonen & Landau 2019, 17). Vastuullinen sijoittaja poissulkee päätöksissään kansainvälisten normien rikkojat ja

kiistanalaisten aseiden valmistajat. Vastuullinen sijoittaja yrittää maksimoida pitkän aikavälin tuottonsa ottaen huomioon ESG-normit (Environmental, Social ja Governance). ESG on englanninkielinen lyhenne Suomen sanoista ympäristö, yhteiskuntavastuu ja hallintotapa. Vastuullinen sijoittaja tekee sijoituspäätöksensä mittaamalla tuotto-riski-suhdetta yhdistettynä ESG-normeihin. (Hyrskke ym., 2022, 19.) Vastuullinen sijoittaja voi nähdä sijoittamisen ideologiana sen, että vastuullisuus on yksi tekijä, jonka vuoksi sijoittaja jättäytyy pois tuottotavoitteistaan (Silvola & Landau 2019, 17).

Eettinen sijoittaja on osittain valmis luopumaan tuotoistaan, kun arvot ohjaavat sijoituspäätöksiä. Tässä tapauksessa sijoittajan poissulkemiseen suhtautuminen on arvopohjaista. Sijoituspäätökset tehdään omien tai yrityksen arvojen perusteella. Sijoittaja poissulkee eri sektoreita omien arvojensa vastaisina. (Hyrskke ym., 2020, 19.) Myös sijoittamalla eettisiin kohteisiin sijoittaja huomioi sijoitustensa ympäristön, sosiaalisen vastuun, sekä hyvän hallintotavan (OP 2022). Filantrooppisella sijoittajalla tuotto on kokonaan toissijainen asia. Sijoittaja suhtautuu poissulkemiseen niin, että se tapahtuu silloin, kun kohteella on negatiivisia vaikutuksia vaikutuskohteeseen. Sijoituspäätökset sijoittaja tekee kohteen sosiaalisen vaikuttavuuden kannalta. Kyseessä voi olla esimerkiksi lahjoitus. Filantropia tarkoittaa ihmisrakkautta ja ihmisläheisyyttä. (Hyrskke ym., 2020, 19.)

Muutossijoittaja haluaa maksimoida tuoton pitkällä aikavälillä, mutta sijoittaja ottaa kuitenkin huomioon yhteiskunnallisen hyvän. Sijoituspäätökseen vaikuttaa tällöin tuoton suhde yhteiskunnan muutoksiin, jotka ovat positiivisia. Näin ollen kyseisenlainen sijoittaminen on toiselta nimeltään vaikuttavuussijoittamista. Sijoitusmuodossa tuotto on hyvin olennainen osa kokonaisuutta, mutta osa sijoittajista on valmiita luopumaan myös voitoista. Poissulkeminen tapahtuu sen perusteella, onko sijoituskohteessa negatiivisia vaikutuksia omiin vaikutuskohteisiin. Sijoituspäätöksiin vaikuttavat tekijät ovat yhteiskunnallinen hyvä lisättynä tuotolla. Sijoittaja pyrkii saavuttamaan sijoituksellaan myönteistä yhteiskunnallista vaikutusta. Perinteinen sijoittaja taas pyrkii maksimoimaan tuoton usealla eri aikavälillä. Kyseisessä tyylissä ei ole juurikaan poissulkemista, koska markkinaliikkeet voidaan aina hyödyntää. Sijoituspäätöksen

tekemiseen vaikuttaa tuotto-riski-suhde. Perinteinen sijoittaja sijoittaa niin osakkeisiin, kuin rahastoihinkin ja velkakirjoihin. Näiden lisäksi nykyään sijoitusmahdollisuudet ovat paljon laaja-alaisemmat, kuin ennen. (Hyrskke ym., 2022, 19.)

3.2 Arvo-osuustili, osakesäästötili tai molemmat

Palveluntarjoajat tarjoavat sijoituspalveluita useille eri ryhmille. Nämä ryhmät voidaan jakaa yrityksiin, yksityishenkilöihin, varakkaisiin yksityishenkilöihin, erittäin varakkaisiin yksityishenkilöihin, instituutiosijoittajiin, sekä pieniin instituutiosijoittajiin. Riippuen mihin kategoriaan itse kuuluu, voi miettiä haluaako avata arvo-osuustilin tai osakesäästötilin vai tarvitsevatko varasi erillistä palveluntarjoajan salkunhoitoa. (Andersen, 2019, 45.) Osakesijoittamiseen ja rahastosijoittamiseen tarvitaan arvo-osuustili, jossa käydään kauppaa ostamalla jotakin rahastoa tai valittua osaketta. Sijoittaja voi avata itselleen arvo-osuustilin haluamalleen palveluntarjoajalle, esimerkiksi omaan pankkiinsa tai jonkun muun tätä palvelua tarjoavan tahon alle. (Sijoittaminen 2022) Arvo-osuustilille merkitään tietoja tilille ostettavien arvo-osuuksien omistajasta, sekä myös arvo-osuuksien tyypit ja osuuksien lukumäärät (Minilex 2022).

Arvo-osuustilin avaamiseen ei mene, kuin muutaman minuutti, kun sopiva palveluntarjoaja on löytynyt. Monesti ratkaisevin ero palveluntarjoajissa ovat kulut. Lisäksi tiedoissa kysytään henkilön perustiedot, sekä kytkökset poliittiseen päätöksentekoon. Suomen lain mukaan pankilla on tunnettava asiakkaansa, jonka vuoksi kaikki turhaltakin tuntuvat tiedot ovat laitettava. Nykyteknologialla arvo-osuustiliin tunnistautumiseen voidaan käyttää kätevästi pankkiemme verkkopankkitunnuksia. Kannattaa myös tarkistaa, tuleeko kaupankäyntikulujen lisäksi säilytysmaksuja. Mikäli palveluntarjoaja perii säilytysmaksuja, vaikka kauppaa ei käytäisikään, syövät maksut tuottoja. (Mähkä & Lehtipuu, 2019, ”minne perustan arvo-osuustilin”.)

Arvo-osuustilille voi ostaa niin osakkeita, kuin rahastojakin. Arvo-osuustilillä osakkeiden myynnistä tulee joko tuottoa tai tappiota, joka tulee maksaa tai

vähentää verotuksessa. Verot tulevat maksettavaksi tai vähennettäväksi seuraavana vuonna, kun meneillään olevan vuoden esitäytetty veroilmoitus toimitetaan verottajan toimesta sähköisenä vero.fi-palveluun tai kotiin postilaatikkoon. (Nordnet 2022.) Suomessa palveluntarjoajat ja pankit ilmoittavat automaattisesti osakkeiden ja rahastojen myynneistä tulevat luovutusvoitot, sekä tappiot ja välityspalkkiot. Kannattaa kuitenkin perehtyä palveluntarjoajaan ja hintoihin, sekä vertailla muihin ennen palvelun ottamista.

Toinen vaihtoehto osakkeiden omistamiselle on osakesäästötili. Osakesäästötilille voi tallettaa ainoastaan rahaa ja sieltä voi nostaa ainoastaan rahaa. Lahjoitettuja osakkeita sinne ei pystytä siirtämään. (Ossa, 2020, 270.) Osakesäästötili on tili, jonne voi ostaa pelkästään osakkeita ja sinne siirrettävän rahan enimmäismäärä on Suomessa 50 000 euroa. Osakesäästötilin sisällä voit käydä kauppaa osakkeilla verottomasti. Osakkeita myydessä voitolla tai tappiolla sijoittaja voi jatkaa kaupankäyntiä ilman veroseuraamuksia siihen saakka, kunnes nostaa varoja ulos osakesäästötililtä omalle vastatililleen. (Vero 2022.) Vastatili tarkoittaa sijoittajan palveluun ilmoittamaa tai avaamaa, omaa pankkitiliä. (Kauppila ym., 2020, 102). Verovähennyksiin sijoittaja saa osakesäästötilin mahdolliset tappiot vasta silloin, kun lopettaa tilin. Veroja peritään kuitenkin voittojen ja tappioiden suhteessa vastatilille nostettaessakin, vaikkei tiliä lopettaisikaan. (Vero 2022.)

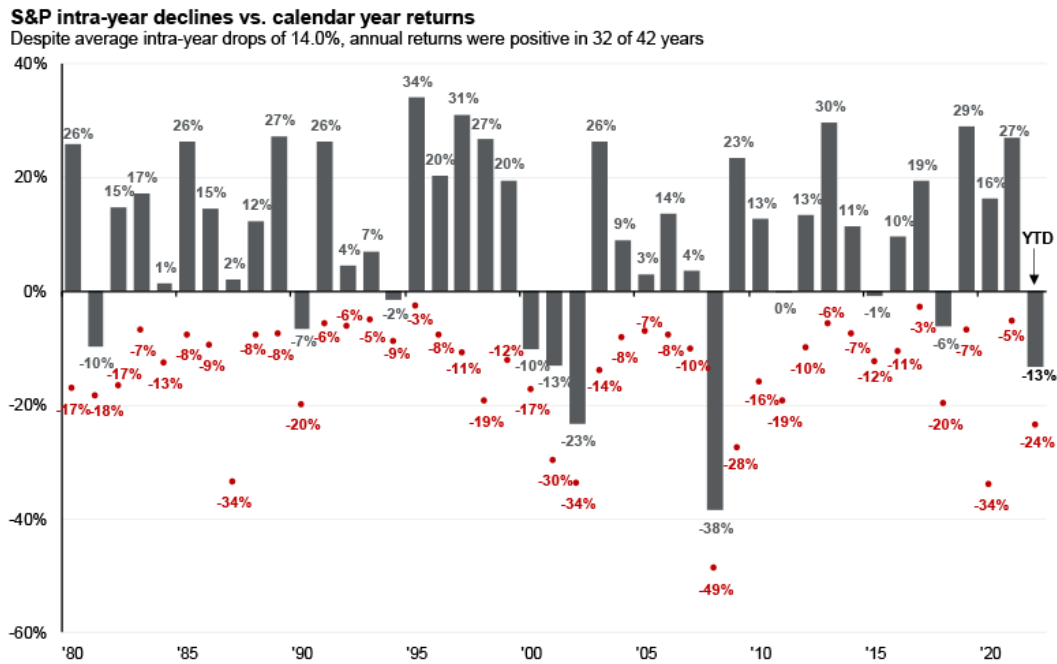
3.3 Osakkeet

Osakkeet ovat yritysten palasia, joita sijoittajat voivat ostaa. Mitä enemmän jonkin yhtiön osakkeita sijoittajalla on, sitä suuremman osuuden hän omistaa kyseisestä yhtiöstä. Sillä ei ole väliä onko ostettujen osakkeiden omaava yhtiö pörssiin listattu yhtiö vai listaamaton yhtiö, joka ei ole pörssissä. Pörssi on paikka, jossa käydään kauppaa osakkeilla. Nykyään osakkeita voi ostaa kätevästi esimerkiksi kotisohvalta omalla tietokoneella tai puhelimella palveluntarjoajien sivuilta tai heidän sovelluksistaan. Normaalissa kaupankäynnissä osakkeita ostettaessa edellä mainituista paikoista liikkuu raha sijoittajan omasta pussista toisen sijoittajan pussiin. Näissä tilanteissa raha ei käy

yhtiöillä laisinkaan. Käytännössä osakkeet ostetaan toiselta sijoittajalta itselle. (Saarhelo, 2018, 21.)

Yhtiöillä tarkoitetaan yleisesti pörssiyhtiöitä, jotka ovat muodoltaan yleensä osakeyhtiöitä. Yhtiöillä on tietty määrä osakkeita, jotka muodostavat yhtiön osakekannan. Omistamalla osakkeita sijoittaja saa omistusoikeuden eli oikeuden osinkoon. (Saarhelo, 2018, 22.) Osingot ovat osa yhtiöiden vuosittain tehtyä tulosta, joka jaetaan osakkeiden omistajille (Saarhelo, 2018, 24). Osakkeiden omistaminen antaa myös puhe- ja äänestys-oikeuden yhtiökokouksessa ja etuoikeuden osallistua osakeantiin uusmerkintäannissa. Yhtiökokous tarkoittaa yhtiön ylintä päättävää elintä, joka päättää osingonjaosta, valitsee hallituksen ja hyväksyy tilinpäätöksen. (Saarhelo, 2018, 22.) Yhtiöiden kurssit määräytyvät osakemarkkinoilla tarjonnan ja kysynnän mukaan, sekä sijoittajien tarjoamien osto- ja myyntitarjousten perusteella. Analyttikot ja sijoittajat tekevät yhtiöistä analyysejä, joiden perusteella yritetään saada selvyys osakkeiden sopivalle kaupankäyntihinnalle. (Saarhelo, 2018, 23.)

Osakesijoittamiseen liittyen seuraava kuva havainnollistaa Yhdysvaltojen S&P 500 indeksistä, kuinka usein osaketuotot ovat olleet positiivisia. Tämän lisäksi kuvasta nähdään hajautuksen, sekä pitkän aikavälin sijoittamisen kannattavuus. Vuodesta 1980 lähtien tarkasteltavan vuoden loppuessa miinusmerkkisiä vuosia on vain yhdeksän kappaletta, joihin vuosi 2022 on myös näillä näkymin liittymässä. (Smith 2022.) Monesti lyhytnäköisyys tuhoaa tuoton kokonaan (Saario, 2016, 234).

Kuvio 2. S&P 500 indeksin tuottaneet vuodet (Smith 2022).

Osakkeiden ostoon voi merkitä ostotoimeksiannon tietyllä summalla. Nykyteknologialla osakkeita voi ostaa ja seurata pankkien verkkopalveluissa ja mobiiliversioneissa. Voit merkitä ostotoimeksiannon osakkeelle itsellesi sopivaan hintaan. Mikäli osakkeen arvo käy merkitsemässäsi arvossa, ostotoimeksianto menee läpi, jonka jälkeen osakkeet siirtyvät arvo-osuus- ja osakesäästötillillesi. (Kullas & Myllyoja, 2014, 102.) Osakkeita omistaessa on myös se hyvä puoli, että ne ovat realisoitavissa suhteellisen nopeasti. Mikäli osakkeet ovat tarpeellista muuttaa rahaksi, se onnistuu reaaliajassa, kunhan pörssi on auki. Osakkeita myydessä niille on oltava myös ostaja. Yleensä suuren volyymin osakkeilla ostajia on niin paljon, että myyntiä ei tarvitse odotella juuri ollenkaan, jos on valmis päästämään osakkeista irti ostajille sopivaan hintaan.

3.4 Rahastot

Rahastojen tuotto määrittyy niin, että kohteista saatavat osingot lisätään rahaston pääomaan. Osingon lisääminen rahaston pääomaan lisää rahaston arvoa automaattisesti. Tuottoa tuo myös kohteiden arvonnousu ja kohteiden mahdolliset korot. Rahastoissa voi olla kahdenlaisia osuuksia. On tuotto-osuuksia ja kasvuosuuksia. Kasvuosuuteen sijoittanut sijoittaja ei saa rahojaan

tililleen, vaan kaikki rahaston tuottamat tuotot lisätään rahaston pääomaan, jonka vuoksi rahaston arvo nousee. Suomessa rahastoilla ei tarvitse maksaa veroa laisinkaan. Sijoittaja maksaa verot vasta sen jälkeen, kun on myynyt rahasto-osuutensa voitolla. (Saarhelo, 2018, 54.)

Rahastot ovat yksi tapa sijoittaa, sekä osakkeiden lisäksi hajauttaa sijoituksiin. Osa sijoittajista sijoittaa pelkästään rahastoihin. Rahastot sisältävät monta eri kohdetta ja pelkästään yksi rahasto on jo valmiiksi hajauttanut kohteensa niin, ettei sen kaikki raha ole samassa kohteessa. (Saarhelo, 2018,53.) Ostamalla rahastoja sijoittaja voi ostaa kerralla tai esimerkiksi kuukausittain rahastojen osuuksia. Rahastoissa on salkunhoitaja, joka ylläpitää rahastoa ja siirtää rahan sen sisältämiin kohteisiin. (Saarhelo, 2018, 54.) Rahastot jakautuvat rahasto-osuuksiin. Toisin kuin osakkeissa, sijoittaja voi omalla määrittämällä summalla ostaa rahaston osuuden, joka sisältää monta eri kohdetta. Osuuden arvo määritellään päivittäin omaisuuden markkina-arvosta, joita rahasto sisältää. Tavanomaisen rahaston arvo määritellään sen sisältämien kohteiden päivän markkina-arvoon. (Saarhelo, 2018,54.)

Rahastoissa on myös kuluja, jotka on ilmoitettu rahaston esitteessä. Suomalaisissa rahastoissa on hallinnointipalkkio, joka on keskimäärin vuosittain 1,5–1,8 prosenttia vuodessa omistetusta pääomasta. Yleisesti eurooppalaisissa rahastoissa kulut ovat 0,4–0,8 prosenttia vuodessa. (Saarhelo, 2018, 54.) Rahastoja voidaan jakaa erilaisiin luokkiin sen perusteella, minne ne sijoittavat, eli mihin kohteisiin rahat sijoitetaan rahaston sisällä. Rahastoja voidaan luokitella sijoituskohteiden perusteella, maantieteellisen sijainnin perusteella tai toimialojen perusteella. (Saarhelo, 2018, 54.) Sijoittaja voi etsiä eri palveluntarjoajien vaihtoehtoja ja löytää itselleen sopivan rahaston. Morningstar on luokitellut rahastonsa vastuullisiin rahastoihin, kultamitalirahastoihin ja indeksirahastoihin. (Morningstar, 2022.)

On myös rahastoja, jotka sijoittavat pelkästään yritysten lainoihin. Pitkän koron rahasto sijoittaa pidempiaikaisiin valtioiden ja yritysten liikkeelle laskemiin joukkolainoihin. Mikäli rahasto sijoittaa valtioiden lainoihin, on se todennäköisesti vähemmän riskinen sijoitus, kuin sijoitus yritysten lainoihin.

Rahamarkkinarahastot ja lyhyen koron rahastot sijoittavat rahat korkosijoitukseen, jotka erääntyvät 1–2 vuoden sisällä. Niiden tuotto-odotukset ja riskit ovat pienemmät, kuin pitkiin korkoihin sijoittavien rahastojen. (Saarhelo, 2018, 54.) Rahastoja tutkiessa ja niihin sijoittamisen suunnittelussa on hyvä ottaa huomioon se, että osa kansainvälisesti sijoittavista rahastoista on rahastojen rahastoja. Tällöin kuorirahasto ja kohderahasto perivät omat kulunsa. Näissä tapauksissa hallinnointipalkkio voi nousta jopa kahden tai kolmen prosentin tasolle. (Saarhelo, 2018, 54.)

3.5 Yhdistelmärahasto ja indeksirahasto

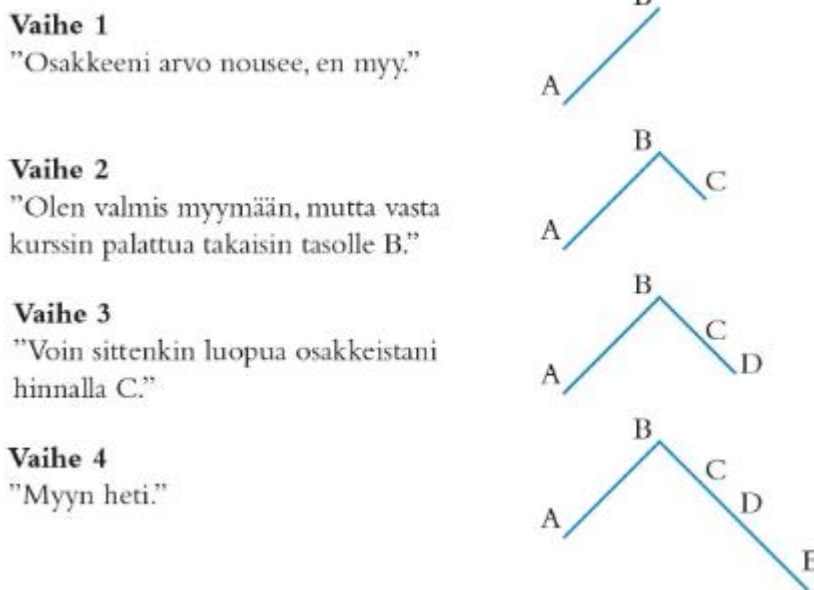
Yhdistelmärahasto on riskiä karttavalle ja passiiviselle sijoittajalle hyvä valinta. Se tarkoittaa korkorahaston ja osakerahaston välimuotoa. Yhdistelmärahasto sijoittaa niin osakkeisiin ja korkoihin sen omassa suhteessa. Rahastojen välillä voi olla eroja siinä, kuinka paljon eri sijoituskohteita painotetaan rahaston sisällä. Painotuksen valitsee salkunhoitaja. (Saarhelo, 2018, 55.) Yhdistelmärahastoissa on tarjolla myös säätyviä, ikäyhdistelmärahastoja, jotka säätävät rahaston painotuksen enemmän korkoihin, sillä perusteella, kuinka lähellä sijoittaja on eläkeikää. (Saarhelo, 2018, 54.) Vaikka yhdistelmärahasto on riskiltään osake- tai indeksirahastoa pienempi, voi sen tuotto silti olla näitä parempi. (Haavisto, 2015, ”2.3 yhdistelmärahastot”.)

Indeksirahastot ovat passiivisia rahastoja, joita päivitetään vain silloin, kun indeksiä päivitetään. Yleisimmin kolme tai neljä kertaa vuodessa. Indeksirahasto pyrkii seuraamaan mahdollisimman tarkasti vertailuindeksiään ja sen myötä koostumus pysyy indeksin kanssa samanlaisena. Indeksirahasto on usein halvempi kuluiltaan, kuin muut rahastot. (Nordea 2022.) Indeksirahaston plussina voidaan pitää kustannustehokkuutta ja matalampia hoitokuluja, sekä hyvää hajautusta verrattuna suoriin osakesijoituksiin (Kauppila ym., 2020, 69). Pitkäaikaissästäjän kannalta pienet kulut ovat merkittävän tärkeitä tuottoja laskettaessa. Mikäli rahastossa on paljon kuluja, on myös tuotto pienempi. (Haavisto, 2015, ”2.4 indeksirahastot”.) Indeksirahastoissa ei ole salkunhoitajarisikiä, koska koostumus tulee indeksin perusteella. (Kauppila ym., 2020, 73.)

Miinuksena indeksirahastoille voidaan pitää sitä, että sijoittaminen vaatii hie-
man omaa aktiivisuutta verrattuna yhdistelmärahastoihin, joihin sijoittaessa ei
tarvitse itse valita rahastoja ja päivittää salkkuaan säännöllisesti. Lisäksi mii-
nuksena voidaan pitää sitä, ettei indeksirahastoilla saa indeksiä parempaa
tuottoa. Toisin, kuin aktiivisemmilla rahastoilla, jotka pyrkivät voittamaan in-
deksin. Kolmantena miinuksena indeksirahastoilla on vastuullisuus. Rahasto
koostuu indeksin mukaan, joten aktiiviset rahastot ovat riskinhallinnallisesti
vastuullisempia. (Nordea 2022.)

4 TUNTEET

Niin aloittavan sijoittajan, kuin kokeneenkin sijoittajan suuri vastus on hän itse.
Sijoittajan omat tunteet määrittävät useita asioita, jonka vuoksi sijoitus voi
mennä metsään. Uuden sijoittajan tunteina ovat ahneus, kun mennään ylös,
ja pelko, kun mennään alas. Tilanne, jossa kurssit ovat nousussa ja markki-
nalla on pelkkää vihreää, eli nousua, nousun odotetaan jatkuvan. Sijoittajan
mielessä piilee ajatus yhä suuremmista voitoista ja rikkauksista. Tällöin puhu-
taan ahneudesta. Kurssinkäyrän ollessa punaisella, eli laskussa, pelko pyrkii
esiin. Pelon vuoksi sijoittaja miettii, kuinka minimoida tappio ja pelko yhä suu-
remmasta menetyksestä hiipii mieleen. (Saario, 2016, 230.)

Kuva 1. Sijoittajan tunteet (Saario, 2020, 230).

Kuva kuvastaa sijoittajan käyttäytymistä tilanteissa, jotka tulevat eri vaiheissa sijoittamista. Näihin tunteisiin varautuminen helpottaa suunnitelmassa pysymistä, pettymyksen tunteita ja ennakointia. Kuva kertoo siitä, kuinka nousun jälkeen tulee myös lasku ja miten sijoittajan ajatukset ja päätökset tulevat hiivenen kurssikäyrän jäljessä. (Saario, 2016, 230.)

5 VEROTUS

Sijoittaja joutuu maksamaan myyntivoitoista veroja valtiolle. Pääomatulojen verotus menee Suomessa niin, että veroprosentti on 30 prosenttia 30 000 euron pääomatuloon saakka. Yli 30 000 euron menevältä osalta sijoittaja maksaa veroa 34 prosenttia. Välityspalkkiot ovat myös vähennyskelpoisia verotuksessa. Laskettaessa voiton määrää sijoittaja voi käyttää myös hankintameno-olettamaa. Alle 10 vuotta omistaneena sijoittaja voi käyttää 20 prosentin hankintameno-olettamaa ja yli 10 vuotta omistaneena 40 prosentin hankintameno-olettamaa. Tällä tarkoitetaan sitä, että alle 10 vuotta omistaneena luovutushinnasta voidaan vähentää 20 prosenttia ja yli 10 vuotta omistaneena

luovutushinnasta voidaan vähentää 40 prosenttia. (Vero, 2022.) Sijoittaja voi käyttää itselleen edullisempaa tapaa laskea luovutusvoitto, oli se sitten pääomatuloveroprosentin mukaan laskettu vero tai hankintameno-olettaman mukaan laskettu vero. (Vero, 2022.)

Esimerkki verotuksesta on seuraavanlainen. Sijoittaja on ostanut 1000 kappaletta Yhtiön osakkeita vuonna 1994. Osakkeiden ostohinta on ollut ostohetkellä neljä euroa kappaleelta. Näin ollen koko oston hinta on 4000 markkaa. Välityspalkkiota sijoittaja on maksanut 40 markkaa. Tästä voimme laskea, että hankintaan on mennyt 4040 markkaa, eli 679,47 euroa. Sijoittaja myy osakkeensa vuonna 2016. Myyntihinta vuonna 2016 on kaksi ja puoli euroa per osake. Osakkeita on 1000 kappaletta, joten myynnin arvoksi lasketaan 2500 euroa. Myyntikulut ovat 25 euroa. Välityspalkkiot ovat vähennettävissä verotuksessa.

Voittoa sijoittaja tekee yhteensä 1795,53 euroa, joka muodostuu niin, että myyntihinnasta 2500 euroa vähennetään kaikki hankintamaksut, eli 679,47 euroa, sekä myyntiin liittyvät kulut 25 euroa. Nämä tekevät yhteensä 704,47 euroa. (Vero, 2022.) Voitoista 30 000 euroon asti menee veroa 30 prosenttia. Sijoittaja on omistanut myyntihetkellä osakkeet vähintään kymmenen vuotta, joten hankintameno-olettamaksi lasketaan 40 prosenttia luovutushinnasta 2500 euroa. Näin ollen hankintamenoksi oletetaan 1000 euroa, joka saadaan ottamalla 40 prosenttia 2500 eurosta ($2500 \times 0,4 = 1000$). Tämän jälkeen myyntihinnasta 2500 euroa vähennetään oletettu hankintahinta 1000 euroa, jolloin voitoksi jää 1500 euroa. Veroja tulee maksettavaksi 450 euroa ($1500 \times 0,3 = 450$). (Vero, 2022.)

Mikäli sijoittaja laskisi voiton pelkästään hankintahinnasta 679,47 ja myyntipalkkiosta 25 euroa, sekä myyntihinnasta 2500 euroa, tulisi luovutusvoitoksi 2500 euroa vähennettynä 25 euron myyntipalkkiolla ja hankintahinnalla 679,47 euroa, eli 1795,53 euroa ($2500 - 25 - 679,47 = 1795,53$). Luovutusvoitosta menee veroa 30 prosenttia, eli 538,66 euroa ($1795,53 \times 0,3 = 538,66$). Näin ollen hankintameno-olettamaa käyttäen sijoittaja maksaa veroja 88,66 euroa vähemmän ($538,66 - 450 = 88,66$).

6 MARKKINALLA VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ

Tuottoja ja kursseja seuratessa täytyy muistaa myös inflaation vaikutus tileillä oleviin varoihin ja tuottoihin. Jo pelkästään valtioiden ilmoittavat inflaatiolukemat laskevat yleisesti pörssiosakkeiden kursseja ja nostavat korkoja, jos inflaatiota ei saada kuriin. Inflaatio on normaalissa maailman tilanteessa noin kaksi prosenttia. Tämä vaikuttaa tileillä oleviin varoihin ja myös sijoitustuottoihin. (Kauppila ym., 2020, 27.) Seuraavassa taulukossa on esitetty, kuinka kahden prosentin inflaatio vaikuttaa 50.000 euron sijoituksen tuottoon ja arvoon yhden vuoden ja 25 vuoden aikavälillä.

Taulukko 1. 50 000 euron sijoituksen arvo.

Vuosituotto%	0,1	2	6
Vuoden kuluttua, €	49 050	50 000	51 961
25 vuoden kuluttua, €	30 952	50 000	130 802

Yhtiöiden osakkeiden hinnat, eli kurssit vaihtelevat päivittäin ja ne nousevat ja laskevat ajoittain. Lisäksi pörssiin liittyy niin sanottuja kurssien korjauksia, joka tarkoittaa sitä, että osakkeen arvo laskee. Arvon laskuun voi olla syynä esimerkiksi maailman tilanne tai yhtiön tulevaisuuden odotusten muuttuminen. Joidenkin osakkeiden arvoon on määritelty jo valmiiksi suuremmat tulevaisuuden liikevaihdot ja tulokset. Markkinoilta löytyy niin nousu-, kuin laskukausiakin. Sanotaan, että kurssilaskuihin tulee varautua, mutta niitä ei tarvitse pelätä. Osakkeiden kurssihinnat vaihtelevat sijoittajien kysynnän ja tarjonnan mukaan. Kysyntä tarkoittaa sijoittajien ostohaluja ja tarjonta sijoittajien myyntihaluja. Osakkeista maksetaan enemmän, mikäli sijoittajat ajattelevat, että yhtiön odotetaan parantavan omaa tulostansa. Jos tilanne käännetään toisin päin ja tuloksen odotetaan heikentyvän, kurssi laskee. (Pörssisäätiö, 2022.)

6.1 Suhdanteet ja korot

Yksi osakkeiden kurssikehitykseen vaikuttava asia on talouden suhdanteet, koska suhdanteet vaikuttavat yrityksiin. Laskusuhdanteessa yrityksillä yleensä menee huonommin, jolloin kurssit laskevat. Nousussa taas kurssit nousevat. Korot vaikuttavat osakekursseihin ja suhdanteet vaikuttavat korkoihin. Yleensä suhdanteiden vaihtelut näkyvät markkinalla etukäteen. Mikäli mahdollinen laskusuhdanne on tulossa, pörssi laskee jo 6–9 kuukautta etukäteen. Suomi on maana vientivetoinen, joten muidenkin maiden markkinoiden kehitykset vaikuttavat meidän maamme pörssikursseihin. (Pörssisäätiö, 2022.) Voimme eritellä pörssimme yhtiöitä sen perusteella, kuinka paljon suhdannevaihtelut vaikuttavat yrityksen kehittymiseen. Yleisesti näitä sanotaan defensiivisiksi ja syklisiksi osakkeiksi. Defensiivisiä (esimerkiksi teleoperaattorit, päivittäistavarayhtiöt ja lääkeyhtiöt) ovat ne vakaat yhtiöt, joihin suhdanteet eivät juurikaan vaikuta. Syklisiä taas (esimerkiksi metalliteollisuusyhtiöt ja metsäyhtiöt) ovat ne yhtiöt, joihin suhdannevaihtelut vaikuttavat. (Pörssisäätiö, 2022.)

Korkoja voidaan ajatella toisena vaihtoehtona osakesijoittamiselle. Sijoittajat käyttävät vähemmän rahaa osakkeisiin, mikäli korkosijoituksista saa hyvää tuottoa. Eli korkojen noustessa osakkeisiin lipuva rahamäärä vähenee. Tämä tarkoittaa sitä, että sijoittajien ostohalut ovat hiipuneet suhteessa osakkeisiin. Tällöin sijoittajien osakepaino vähenee ja niitä myydään pois. Kun taas korot ovat alhaalla, sijoittajilla on enemmän ostohaluja osakkeisiin. Alhaisten korkojen aikana yritykset saavat halpaa lainaa. Halpa laina on etu panostaa investointeihin ja sitä kautta yhtiön kasvuun. (Lepikkö 2021, ”Korot ylös, osakkeet alas”.) Kupla taas tarkoittaa sitä, että jonkin osakkeen hinta nousee ilman selvää syytä. Arkikielessä voidaan puhua myös hype-nimisestä ilmiöstä, jolloin ostokohdetta ostetaan paljon huhujen perusteella. Kuplan muodostuessa riski kurssiromahdukselle kasvaa ja kuplat puhkeavat aikanaan. (pörssisäätiö 2022.)

6.2 Manipulointi, poliittiset päätökset ja maailmantilanne

Pörssikurssien manipulointiin on nykyään käytetty keskustelupalstoja. Pals-toilla ihmiset ovat ottaneet kohteeksensa jonkin tietyn osakkeen ja nostavat arvoa ostamalla osaketta mielin määrin. Tällainen manipulointi (Short squeeze) voidaan hyvin toteuttaa osakkeeseen, jota myydään lyhyeksi paljon. Lyhyeksi myyminen tarkoittaa sitä, että ostetaan sijoitustuote, joka tuottaa positiivista tuottoa silloin, kun osakkeen arvo laskee. Lyhyeksi myynneissä on automaattiset myyntirajat, jolloin sijoituspositio, eli sijoitettu raha, irtoaa sijoituksesta. Kun lyhyeksi myyntejä on kiinni osakkeessa ja arvoa nostetaan tarpeeksi paljon, tulevat automaattiset myyntirajat vastaan, jolloin osakkeesta irtoaa lyhyeksi myyntien rahat, jonka vuoksi osakkeiden lyhyeksi myyjät menettävät rahansa ja kurssi jatkaa nousuaan paljon lujempaa. Tämän lisäksi hype kiihdyttää arvonnousua, koska ihmiset luulevat jäävänsä kovasta noususta sivuun ja ostavat suuria määriä osakkeita mahdollisimman nopeasti lisää itselleen. (Nordnet 2022.)

Kuvio 3. GameStopin osakekurssin liikkeitä vuonna 2021 (Investing 2022).

Esimerkki hypestä ja short squeezeistä on GameStopin osake aikavälillä 13.1.2021 – 19.2.2021, jolloin alin hinta oli 4,83 dollaria osakkeelta, käyden 28.1.2021 120,75 dollarissa ja päättyen 9,63 dollariin. Parhaimmillaan osakkeen hinta oli noussut 25-kertaiseksi vain muutamassa päivässä. Hyphen mukana korkealta ostaneet ja alhaalla myyneet menettivät rahansa, koska osakkeen hinta laski 9,63 dollariin muutamassa päivässä. Osakkeen hinta on kuitenkin päivämäärällä 2.9.2022 27,36 dollaria, joten joku on voinut pitää ylemmiltä tasoilta ostetut osakkeensa ja näin saada tappion pienemmäksi tai jopa voitolliseksi.

Yhtiön kurssiin ja arvottamiseen osakemarkkinoilla vaikuttavat tulevaisuuden näkymät, menestys, mahdollisuus arvonnousuun, osingonmaksukyky ja kilpailutilanne. Näiden yhtiöstä riippuvien asioiden lisäksi kurssiin vaikuttavat osakemarkkinoiden yleinen kehitys, sekä huhut, mielipiteet ja tunteet. Poliittisilla päätöksillä on myös vaikutusta osakkeiden kurssiin. Veroihin liittyvät

kiristykset tai helpotukset vaikuttavat yhtiöiden tuloksiin, sekä hintoihin puolin ja toisin. Sijoittajien riskinottohaluja vähentävät levottomuudet maailmalla. Luonnonilmiöt voivat myös vaikuttaa osakkeiden hintoihin. Esimerkiksi tuhoisat taudit ja myrskyt voivat vaikuttaa yhtiöiden hintoihin pörssissä, jos se vaikeuttaa yritystoimintaa. (Pörssisäätiö, 2022.)

Kuvio 4. OMX Helsingin indeksi syyskuusta 2021 maaliskuuhun 2022 (Investing 2022).

Sijoittajien riskinottohaluttomuutta kuvaa hyvin aikaväli 7.9.2021 – 7.3.2022, kun pörssikurssit alkoivat laskea Venäjän ja Ukrainan välisen sodan seurauksena. Helsingin OMXHPI yleisindeksi laski kyseisellä aikavälillä päivän huipun 13 159,75 pisteestä käyden myöhemmin 9 549,52 pisteessä. Tämä tekee laskua yli 27 prosenttia. (Investing 2022.)

Kuvio 5. Indeksi OMX Helsingin liikkeitä vuonna 2020. (Investing 2022).

Korona on sairauksista hyvä esimerkki parin vuoden takaa, jolloin Helsingin OMXHPI yleisindeksi putosi aikavälillä 11.2.2020 – 16.3.2020 alkaen piste-määrästä 10 755,56 ja käyden alimmillaan 6 685,93 pisteessä. Näistä laskua yhteensä yli 37 prosenttia. (Investing 2022).

7 ALOITTAVAN SIOITTAJAN HUOMIOITAVAT ASIAT

Työn tarkoituksena on avata asioita aloittavalle sijoittajalle nousumarkkinan jälkeisessä ajassa. Taustapeiliin katsoessa nähdään kymmenen vuotta pelkkää nousua. Viimeisen kolmen vuoden aikana kuitenkin on alkanut näkyä hie-man pelotteita ja olemme nähneet isoja, jopa ennennäkemättömiä, laskuja ja taas niistä kohonneita nousuja. Pidemmälle historiaan katsoessa taas

näemme, että laskuista selvittää. Mikäli historia toistaa itseään, voimme luottaa siihen, että tämänhetkisistäkin pelkotilanteista selvittää ajan kanssa.

Medialukutaito on käytännöllistä sijoittamisessa, jotta sijoittaja kykenee soveltamaan käyttämiään lähteitä. Lähteinä käytetyt kirjat ja tekstit ovat sivustoilta, jotka eivät tee voittoja omalla tuotteellaan. Vaikka jossain kohtaa on palveluntarjoajan itsensä sivuilta otettua tietoa, on se kuitenkin sellaista tietoa, jota voi käyttää yleisesti markkinalla. Se on tietoa, joka on hyvin sovellettavissa tilanteeseen, jolloin sijoittaja etsii itselleen sopivinta sijoituskohdetta tai tietoa siitä, mitä maailmalla tapahtuu. Myös eri lähteistä voi saada apua omaan sijoitusstrategiaan, vaikka se olisikin pankin omilta sivuilta.

Palveluntarjoajien sovelluksia vertaillessani huomasin, että niiden sisältä tarvittava tieto löytyy eri tavoilla. Sovelluksissa on eroavaisuuksia ja niistä jokainen löytää varmasti itselleen sopivimman. Myös visuaalisuus voi olla syynä, miksi joku haluaa valita kahdesta palvelusta itselle mukavamman näköisen, jos niistä löytyvät tuotteet ja hinnat ovat edes suunnilleen samat. Osakesijoittajalle palveluntarjoajan tieto osakkeesta ei juurikaan eroa, koska kyse on kaikkialla samasta osakkeesta. Hinnat ja käytännöllisyys ovat siinä kohtaa olennaisempi asia. Osakkeista löytyviä analyysejä löytyy palveluntarjoajien sivustoilta ja niitä lukiessa on hyvä muistaa, että kukaan ei voi tietää mitä seuraava tuloskausi tuo tullessaan.

7.1 Valmistautuminen

Aloittavan sijoittajan kannattaa lähteä sijoittamisen maailmaan hyvällä suunnitelmalla, jonka rakentaminen alkaa riskinsietokyvyn mittaamisella. Sijoittajan tulee käydä tarkkaan läpi, kuinka paljon on valmis häviämään suhteessa voittoihin. Käytännössä kannattaa kuitenkin muistaa, että häviäminen ei tarkoita kurssien laskua, joka tapahtuu ajoittain sijoittamisen aikana. Häviäminen tapahtuu vasta sitten, kun sijoitukset myydään tappiolla ja nousevassa kurssissa ei olla enää mukana. Kurssien laskut eivät tarkoita häviämistä, vaan mahdollisuutta ostaa kohdetta halvemmalla. Pitkäjänteinen sijoittaja, jolla on hyvä ja

pitkäaikainen suunnitelma, on varautunut laskuun niin mielessään, kuin varallisuudellaankin, jotta voi alempaa lisätä omistustaan ja näin saada keskihintaa realistisemmaksi ja sen jälkeen voi rauhassa odotella kurssien palautumista. Jos suunnitelmaan kuuluu voittojen nostaminen ennen oman sijoittamisen tai säästämisen ajanjakson päättymistä, on hyvä muistaa, ettei kannata alkaa spekuloida sillä, että olisi voinut myydä myöhemmin paremmalla tuotolla ja vaivata omaa päätään sillä. Kun voitot on kotiutettu, tulee etsiä seuraava sopiva ajanjakso, milloin alkaa taas ostamaan tuotetta, vai vaihtaako jopa kohdetta tai sitten käyttää rahat asiaan, jota varten on säästänyt.

Se, että voittoja nostetaan välillä itselle tai koko potin nostaminen pois markkinalta, voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että on säästänyt jotakin tiettyä asiaa varten ja sen takia nostaa rahansa pois. Markkinoilta poistuminen, eli sijoitussalkun tyhjentäminen voi olla myös osana strategiaa, jolloin näkee markkinan olevan sellaisessa tilanteessa, ettei sijoittaminen kyseisellä hetkellä kannata. Tämän jälkeen sijoittaja voi odotella markkinoilla sopivaa laskua, jonka jälkeen alkaa toteuttamaan suunnitelmansa. Tämä kuitenkin vaatii hieman enemmän markkinan tuntemista ja väärässä kohtaa myydessä voi jäädä pois tulevista nousuista. Pidempiaikainen tuotteesta kiinni pitäminen voi olla esimerkiksi eläkesäästämistä.

Osakkeet ovat niin heiluvia, että niiden kanssa täytyy osata pitää pää paljon kylmempänä verrattuna korko- tai yhdistelmärahastoihin, sekä osakkeista täytyy ottaa enemmän selvää ja niihin sijoittaessa tulee seurata markkinan tilanteita. Se tilanne, kun salkun arvosta häviää vähintään 50 prosenttia, voi alkaa vaikuttaa yöuniinkin, jos asiaa ei osaa käsitellä tai strategia ei kestä hetkellisesti niin epävarmassa tilanteessa olemista. Tunnetta ei voi sanoin kuvailla tai kyseistä tunnetta ei välttämättä ole koskaan kokenut. Pelko rahan häviämisestä ja sen lisää häviämisestä valtaa koko mielen. Siinä vaiheessa mieltä tynnyttää oma strategia, se suunnitelma, jonka sijoittaja on laatinut heti alussa. Kun laskuun on varauduttu etukäteen, ei se tunnu niin pahalta, vaan ostopaikalta.

Toiseen suuntaan, eli nouseviin kursseihin tuotteesta kiinni pitäminen on aivan toinen juttunsa. Kun ahneus iskee peliin, kurssinousuissa mukana oleminen on helppoa ja vaivatonta. Mikäli nousussa on ollut tarkoitus myydä, voi voitto helpolla jäädä pienemmäksi, kuin nousu on ollut, tai jopa olemattomaksi tai miinukselle, koska mieli vie halua suuremmaksi. Tällöin sijoittaja odottaa liian kauan ja voiton mahdollisuus jopa poistuu. Mikäli osakkeessa tai rahastossa on pitkä nousuväli menossa, voi sijoittaja myös nouseviin kursseihin miettiä ostavansa. Kunhan muistaa oman strategiansa. Aina kannattaa kuitenkin muistaa se, että varsinkin yksittäisten osakkeiden kohdalla pitää pysyä mukana yrityksen kehityksessä ja uutisoinnissa, jotta nousut ja laskut voidaan perustella.

7.2 Aloittaminen

Kun on ottanut huomioon oman riskisietokykynsä, varallisuutensa, oikeanlaisen informaation, sekä kohteen tai ajatuksen, mitä varten sijoittaa ja kuinka sen toteuttaa, on tuotteen valitsemisen aika. Opinnäytetyöni käsittelee osakkeita ja rahastoja, joten voi helposti tulla mieleen niistä jompikumpi vaihtoehto. Itse osakemarkkinalla mukana olleena olen huomannut, että osakkeet ovat paljon heiluvampia, kuin rahastot. Taaksepäin katsoessa riippuen aikavälistä, olen huomannut, että indeksirahastot ovat oikeastaan aivan todella hyvä vaihtoehto osakesijoittamiselle. Sitä voi verrata siihen, että aktiivisen rahaston salkunhoitajat ovat ammattilaisia ja usein häviävät indeksille. Joten siitä voi päätellä, että on melkein aivan sama luottaa indeksirahastoon, että saa ainakin indeksiä vastaavan tuoton ja periaatteessa tyytyä siihen. Jos osakkeisiin perehtymiseen riittää aikaa ja oma riskiprofiili kestää pelkät osakkeet, on mahdollisuus suurempaan voittoon kuitenkin olemassa ja oikein tehtynä se on kannattavampaakin. Yksi tuttavani tapasi sanoa, että on aivan sama omistaa suoraan indeksin sisällä olevat osakkeet, eikä pelkkää indeksirahastoa. Asiaan on monta eri näkökulmaa ja jokainen etsii ennen aloittamista omansa.

7.3 Jatkuvuus

Kun tuotteet on valittu, on hyvä tietää, mitä tietoa markkinalla tarvitaan. Mikäli sijoittaja on mukana suoraan osakesijoittamisessa, on hyvä ottaa selvää yritysten tilanteesta. Yritysten tilanne kannattaa selvittää rahallisesti ja tunnusluvuiltaan; onko tullut voittoa, mitä on aiemmin sovittu ja mitä tulevaisuus tuo yritykselle tullessaan. Yrityksistä löytyy myös analyysejä erilaisten palveluntarjoajien sivuilta, joiden valossa voi tutkia yritysten tilannetta ja tuloksia. Mikäli sijoitusstrategiaan kuuluu rahastoja, tulee kiinnittää huomiota rahaston riskiin, mitä tuotteita rahaston sisällä on ja kuinka paljon rahastolla on kuluja. Rahastoilla voi olla hallinnointipalkkioiden lisäksi merkintä- ja lunastuspalkkioita, nämä näkyvät eritoten piensijoittajien tuotoissa, koska jokainen tuottoprosentti on tärkeä.

On sijoittaja mukana suoraan osakesijoittamisessa, rahastosijoittamisessa tai molemmissa, täytyy sijoittajan katsoa tuotteen soveltuvuus omaan sijoitustyyliinsä. Pitää selvittää rahastojen kohteet ja riskit, osakkeiden toimiala ja kuinka yrityksissä tehdään töitä. Joskus yritykset haluavat olla myös esimerkillisiä markkinalla. Kaikki yritykset ja niiden osakkeet, sekä erilaiset rahastot eivät välttämättä ole meille jokaiselle sopivia niin eettisesti, kuin esimerkiksi ympäristöstävyydeltäänkään. Sijoittaja ei valitse tupakkayhtiöitä sijoituskohteeseen, jos ei halua niitä tukea.

Näiden lisäksi tulee kiinnittää huomiota yleisesti markkinaan ja maailmalla vallitsevaan tilanteeseen. Tällä hetkellä, eli syksyllä 2022, markkinoilla negatiivisesti vallitsevat korona, Ukrainan ja Venäjän välinen sota, maailmanlaajuinen inflaatio, komponenttipula ja energiakriisi. Yleisesti ottaen nämä tilanteet ovat hyviä mahdollisuuksia lisätä omistuksiaan alemmilla hinnoilla ja luottaa tulevaan kehitykseen. Se päivä tai se aika, kun uutisointi alkaa olla puhetta markkinoiden elpymisestä ja keskuspankkien rauhoittumisesta koronnousujen ja inflaation saralla, voi olla jo myöhäistä päästä ensimmäisiin nousuihin mukaan. Tämän nousun jälkeen luonnollisesti tulee suhteellisen varmasti lasku ennen uutta nousua ja myöhässä sijoittaneet ovat mukana laskussa. Silloin kannattaa

kuitenkin muistaa, että seuraavista hyvistä uutisista taas nousee ja alhaalta voi parantaa keskikurssia.

8 ONNISTUMISET JA TULEVAISUUS

Onnistuin löytämään työhöni sopivat aiheet ja kiteyttämään tarpeellisimmat tiedot pieneen pakettiin. Aihe on todella laaja, joten sain nostettua mielestäni tärkeimmät asiat esille. Opinnäytetyöni tavoitteena oli parantaa aloittavien sijoittajien ymmärrystä osake- ja rahastosijoittamisesta ja markkinoista, sekä niistä saatavasta tiedosta. Tavoitteena oli koota yhteen aloittavalle sijoittajalle tietopaketti, jota voi hyödyntää sijoittamisen alkutaipaleella. Medialukutaidon painottaminen on hyvästä, kun on kysymys sijoittamisesta. Sen kautta sijoittaja osaa soveltaa saamaansa tietoa itselleen sopivaksi. Lisäksi tavoitteena oli tuoda esille sitä, että aloittajat huomaisivat tutkia myös itseään ja omia tunteitaan etukäteen, koska tunteet vaikuttavat vahvasti päätöksiin.

Työtä voisi laajentaa hakemalla tietoa muista sijoitustuotteista, esimerkiksi joukkovelkakirjalainoista ja kiinteistöistä tai vaikkapa kryptovaluutoista. Myös viputuotteista löytyy todella monia aiheita, joiden kautta työtä saisi laajennettua. Työtä voisi laajentaa esimerkeillä sijoitusstrategioista käymällä ne läpi aiheella ”mitä sijoittaja voisi tehdä hypoteettisissa ja oletetuissa tilanteissa, joita on tullut vastaan historiassa”, sen lisäksi, että työssäni on kerrottu, kuinka rakentaa oma strategia ja mitä asioita strategian rakentamisessa on hyvä huomioida.

LÄHTEET

- Andersen, A. 2019. Sijoituspalvelut osto ja myynti. Helsinki: Alma Talent.
- Haavisto, T. 2015. Löytöretki rahastomaailmaan. Hämeenlinna: Suomen sijoittajaopastus 2015.
- Hyrskke, A., Lönnroth, M., Savilaakso, A & Sievänen, R. 2020. Vastuullinen sijoittaja. Helsinki: Kauppakamari.
- Hyttinen, M. 2017. Suosioharha: Sijoittaminen on taitolaji. Helsinki: Alma Talent.
- Investing www-sivut. 2022. Viitattu 4.9.2022. www.investing.com.
- Kallunki, J., Martikainen, M. & Niemelä, J. E. 2019. Ammattimainen sijoittaminen. 8., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent.
- Kauppila, K., Puttonen, V. & Repo, E. 2020. Miten sijoitan rahastoihin. Helsinki: Alma Talent.
- Kautto, M. 2019. Työeläkevarat ja eläkkeiden rahoitus. Helsinki: Eläketurvakeskus.
- Kullas, E. & Myllyoja, N. 2014. Nainen ja rikastumisen taito. Helsinki: Talentum.
- Lepikkö, J. Nordnet Traders' Club-jakso 82. "Korot ylös, osakkeet alas". www.nordnet.fi.
- Lepikkö, J. 2020. Treidaa, kuin ammattilainen. Helsinki: Nordnet Markets.
- Minilex www-sivut. 2022. Viitattu 4.9.2022. www.minilex.fi.
- Morningstarin www-sivut, 2022. Viitattu 15.8.2022. www.morningstar.fi.
- Mähkä, M. 2021. Vasta-alkajille ja niille, jotka haluavat päästä sijoittamisessa helpolla. Helsinki: Alma Talent.
- Mähkä, M. & Lehtipuu, U. 2019. Sijoittajaksi 7 päivässä. Helsinki: Alma Talent.
- Nordnetin www-sivut. 2022. Viitattu 15.8.2022. www.nordnet.fi.
- Ossa, J. 2020. Tuloverolaki käytännössä. Helsinki: Alma Talent.
- Osuuspankin www-sivut. 2022. Viitattu 15.8.2022. www.op.fi.
- Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Työkirja ammattikorkeakouluun. Jokioinen: e-Oppi.
- Pörssisäätiön www-sivut. 2022. Viitattu 20.6.2022. www.porssisaatio.fi.
- Saarhelo, J. 2018. Osakesijoittajan maailmanvalloitus. Helsinki: Alma Talent.
- Saario, S. 2016. Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. Helsinki: Talentum Pro.

Silvola, S. & Landau, T. 2019. Vastuullisuudesta ylituottoa sijoituksiin. Helsinki: Alma Talent.

Smith, B. Blogi. You Can Thank Inflation for the Market Downturn. Viitattu 4.9.2022. www.coveplanning.com.

Tietopaketti sijoittamisesta www-sivut. 2022. Viitattu 4.9.2022. www.sijoittaminen.com.

Verottajan www-sivut. 2022. Viitattu 4.9.2022. www.vero.fi.